

Sygn. akt IV U 128/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2013r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Łukasz Szramke

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2013r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania R. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 14 grudnia 2012r., znak: (...)

o emeryturę

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy R. B. prawo do emerytury od dnia 30 października 2012r.

Sygn. akt IV U 128/13

UZASADNIENIE

Skarżący R. B. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 14 grudnia 2012r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury. Skarżący podniósł, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez wymagany okres 15 lat jako kierownik gorzelni, na dowód czego wniósł o przesłuchanie świadków. Wnioskodawca powołał się ponadto na wyroki Sądu Apelacyjnego w Szczecinie oraz Sądów Okręgowych w Krośnie w podobnych sprawach, gdzie przyjmowano, że praca taka jak skarżącego, była pracą w warunkach szczególnych.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, wskazując m.in. na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r., Nr. 153 poz. 1227 ze zmianami, powoływanej dalej jako „ustawa emerytalna”) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami). Pozwany wniósł o przeprowadzenie dowodu z akt osobowych wnioskodawcy z poszczególnych okresów pracy. Nie kwestionowano, że wprawdzie wnioskodawca wniosek o emeryturę złożył po ukończeniu 60 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i i legitymuje się wymaganym na dzień 1 stycznia 1999r. okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym 25 lat, jednak nie udowodnił wymaganego na ten sam dzień stażu 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Wedle pozwanego skarżący był zatrudniony na stanowisku kierownika gorzelni, jednak nie wiadomo, jakiego rodzaju pracę świadczył, jaki był jej charakter i na czym polegała ewentualna kontrola produkcji czy też dozór inżyniersko-techniczny. Zaznaczono, że przed organem rentowym nie jest dopuszczalny dowód z zeznań świadków.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...)ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresie od dnia 1 sierpnia 1970r. do dnia 31 sierpnia 1971r. skarżący był zatrudniony jako stażysta w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w D., w którym to okresie pracował po kolei na różnych stanowiskach w gorzelni.

(dowód: świadectwo pracy w aktach ZUS, dokumenty z akt osobowych koperta k.76, zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 9 października 2013r., również w związku z jego wyjaśnieniami z wcześniejszych rozpraw)

W dniach od 22 września 1971r. do 6 lutego 1974r. ubezpieczony pracował na stanowisku zastępcy kierownika gorzelni w PGR K. Zakład Rolny w K., gdzie nadzorował przebieg produkcji spirytusu, co polegało zarówno na kontroli przebiegu technologii, jak i na sporządzaniu wymaganej dokumentacji.

(dowód: świadectwo pracy w aktach ZUS, dokumenty z akt osobowych koperta k.76, zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 9 października 2013r., również w związku z jego wyjaśnieniami z wcześniejszych rozpraw)

W dniach od 6 lutego 1974r. do 10 września 1975r. w (...) (do dnia 15 sierpnia 1975r.) i w Rolniczym Zakładzie (...) gosp. B., od 12 września 1975r. do 30 lipca 1980r. w PGR K. Zakład Rolny (...), od 1 sierpnia 1980r. do 30 czerwca 1981r. w Państwowym Ośrodku (...) w B., (...) J., od 1 października 1985r. do 1 sierpnia 1997r. w (...) Zakład (...), od 1 września 1997r. do 5 lutego 1998r. w C. oraz od 1 lipca 1998r. do 9 lipca 1999r. w C. (do 9 września 1998r.), O. (do 30 września 1998r.) i B. wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierownik gorzelni. Wszystkie te gorzelnie zatrudniały około 10 pracowników na stanowiskach aparatuowego, fermentowego (zacierowego), słodowego, palacza, płuczkowego bezpośrednio nadzorowanych przez skarżącego (w tym przez sporządzanie badań laboratoryjnych), przebywającego przez zdecydowaną większość czasu pracy w hali produkcyjnej, a niekiedy także zastępującego nieobecnych pracowników. Wnioskodawca był też odpowiedzialny za magazyn, zarówno za przyjmowane surowce, jak i gotowy wyrób. Nie miał pod nadzorem pracowników biurowych. Dzień pracy skarżącego zaczynał się około godziny 5:00, wraz ze stawieniem się do pracy palacza, kiedy to skarżący sporządzał dokumenty dotyczące produkcji z poprzedniego dnia, zaś kończył po zakończeniu danego dnia produkcji, w związku z czym czas pracy zwykle przekraczał normy. Przerwy technologiczne w pracy gorzelni (latem, od lipca do około połowy września) wnioskodawca wykorzystywał na nadzorowanie prac remontowych w gorzelni i urlopy. W W. w dniach od 1 sierpnia do 31 października 1974r. skarżący był zatrudniony dodatkowo na stanowisku świetlicowego, przy czym w rzeczywistości obowiązki z tym związane wykonywała żona wnioskodawcy. W R. skarżący zajmował dodatkowo stanowisko zastępcy kierownika zakładu (...), jednak obowiązki z tego tytułu były sporadyczne, podczas niektórych nieobecności kierownika zakładu, jako że w praktyce zastępowali go brygadzysta, magazynier i główny agronom. Wskazanie funkcji zastępcy kierownika zakładu miało na celu umożliwienie przyznania ubezpieczonemu wyższego wynagrodzenia.

(dowód: świadectwa pracy w aktach ZUS, dokumenty z akt osobowych koperty k.48, 74 i 76, zeznania świadków J. S. i P. K. z dnia 25 lipca 2013r., zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 9 października 2013r., również w związku z jego wyjaśnieniami z wcześniejszych rozpraw)

Skarżący od dnia złożenia wniosku do końca 2012r. nie pozostawał w stosunku pracy.

(dowód: zeznania wnioskodawcy z rozprawy w dniu 9 października 2013r.)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie skarżącego zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić podstawę materialnoprawną wniosku skarżącego, co pozwoli na wskazanie i omówienie okoliczności spornych, istotnych dla rozstrzygnięcia. Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a więc w dniu 1 stycznia 1999r., osiągnęli po pierwsze okres

zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie na dochody budżetu państwa środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący niewątpliwie spełnia kryterium dotyczące wymaganego wieku, tego, że nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i że na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się sumą okresów składkowych i nieskładkowych przekraczającą 25 lat. Spór ograniczał się do tego, czy na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczony legitymował się stażem przynajmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Odnosnie wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w okresie wymaganych 15 lat trzeba wyjaśnić, że zgodnie z § 2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Świadectwo pracy z adnotacją o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, bądź bez niej, nie jest jednak bezwzględną przesłanką do zaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Świadectwo nie jest wiążące dla organu rentowego i może podlegać weryfikacji. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dopiero w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych także w oparciu o inne dowody niż zaświadczenie z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik nie posiada świadectwa w określonej w przepisie formie, albo jego treść budzi wątpliwości, które uzasadniałyby kwestionowanie tego zaświadczenia przez organ rentowy w fazie administracyjnej postępowania.

Skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to trzeba też wyjaśnić, że obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Z art. 53 ust. 2 tej samej ustawy wynika, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – jest to zresztą regulacja tożsama z zawartą w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej.

W wykazie A, stanowiącym załącznik do wspomnianego rozporządzenia, w pozycji 33. działu IV. „W chemii” wymienia się m.in. produkcję alkoholi. Pomocniczo można odwołać się do przepisów resortowych, wydanych w oparciu o §1 ust. 2 tegoż rozporządzenia, w niniejszej sprawie do zarządzenia Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.Urz. Min. R. i G.. Ż.. Nr 2 poz. 4). W części A załącznika nr 1 do tego zarządzenia, określającego stanowiska uprawniające do niższego wieku emerytalnego m.in. w przemyśle spirytusowym i drożdżowym, w dziale IV. „W chemii” wymienione zostały w punktach 1, 2 i 3 pozycji 33. stanowiska aparaturowe urządzeń destylacyjnych, aparaturowe produkcji spirytusu i fermentowego, wobec czego zasadne jest przyjęcie, że w gorzelniach, których zastępcą kierownika, a następnie kierownikiem był wnioskodawca, jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie. Jest to istotne, jako że w dziale XIV. „Prace różne” poz.

24 tego samego wykazu stanowi się, iż pracą w warunkach szczególnych jest kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Jak wskazują dowody w postaci dokumentów w aktach osobowych oraz zeznań świadków i wnioskodawcy, taki właśnie charakter miała praca skarżącego co do jego podstawowych obowiązków, tj. kontroli produkcji spirytusu na wszystkich jej etapach. Należy podkreślić, że dokumenty z akt osobowych w połączeniu z zeznaniami świadków i wnioskodawcy tworzą spójny obraz opisanego wyżej rzeczywistego charakteru pracy skarżącego. Nie ujawniły się żadne okoliczności, które mogłyby wskazywać na konieczność odmowy przyznania tym dowodom waloru wiarygodności. Jak przy tym wynika z porównania stanów faktycznych niniejszej sprawy ze sprawami podobnymi (wskazanymi w odwołaniu), czynności wnioskodawcy opisywane przez niego samego i świadków, pokrywają się z czynnościami kierowników gorzelni w tamtych sprawach. W ocenie Sądu potrzeba sporządzania dokumentacji (około pół godziny dziennie) i przyjmowania surowca (2-3 przyczepy dziennie po kilka minut), nie mogą powodować uznania, że praca skarżącego nie była pracą w warunkach szczególnych. Po pierwsze sporządzanie dokumentów następowało poza godzinami „zwykłej” pracy gorzelni (tj. poza godzinami pracy pozostałych pracowników), po drugie oba wskazane tu rodzaje czynności były w istocie elementem procesu technologicznego – kontrola surowca była niezbędna do uzyskania produktu odpowiedniej jakości, sporządzenie dokumentacji jest zaś immanentnie związane z kontrolą jakości czy szerzej rozumianym nadzorem. Trzeba też zaznaczyć, że skarżący wiarygodnie wyjaśnił przyczyny zajmowania dodatkowych stanowisk świetlicowego w W. i zastępcy kierownika zakładu (...), nie ma więc podstaw do odliczania tych okresów pracy od stażu pracy w warunkach szczególnych.

W opisanej sytuacji zasadne było przyjęcie, że skarżący legitymował się wymaganym na dzień 1 stycznia 1999r. okresem 15 lat pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych. Okresy zajmowania stanowisk zastępcy kierownika gorzelni i kierownika gorzelni to łącznie 22 lata, 6 m-cy i 25 dni, tak więc sporna przesłanka wnioskowanego prawa byłaby spełniona nawet wówczas, gdyby odliczyć od niego coroczne przerwy technologiczne w pracy gorzelni. Udowodnienie przez wnioskodawczynię (należy podkreślić, że dopiero na etapie postępowania sądowego, gdyż przy pomocy zeznań świadków i własnych oraz dokumentów z akt osobowych, nieprzedłożonych uprzednio pozwanej), że zachodzą wszystkie przesłanki przyznania mu wnioskowanej emerytury, skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc i przyznaniem prawa do tejże emerytury od dnia złożenia wniosku, tj. od dnia 30 października 2012r.